

ทบทวนวาทกรรมว่าด้วยมรดกโลกกับมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

World Heritage Discourse and Misconception

นรเศรษฐ์ เตชะ

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email : noraseth_wizard@hotmail.com

บทคัดย่อ

มโนทัศน์ของมรดกโลกหมายถึงทุกสิ่งอย่างที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยรังสรรค์อย่างมีคุณค่า ซึ่งมีความสำคัญเป็นพิเศษที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสากลโลก และแหล่งมรดกโลกต้องเป็นศูนย์รวมของคนทั้งโลกและไม่จำกัดขอบเขตในการเข้าถึงสถานที่เหล่านั้นประกอบไปด้วย มรดกโลกทางวัฒนธรรม มรดกโลกทางธรรมชาติ และ มโนทัศน์วัฒนธรรมบริบทของมรดกโลกในปัจจุบันจัดเป็นวาทกรรมและมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการสิ่งที่หลงเหลือในโลก ดังนั้นมรดกโลกจึงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกภาพและความยั่งยืน บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอถึงสถานการณ์ และความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์มรดกโลกที่คลาดเคลื่อนโดยใช้ทฤษฎีเชิงอำนาจ แนวคิดประโยชน์นิยมและทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมใช้ในการประกอบการอธิบายปรากฏการณ์และนำเสนอมโนทัศน์มรดกโลกในมิติทางการศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: มรดกโลก, มรดกโลกในประเทศไทย, มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน, กระบวนการสอนมโนทัศน์มรดกโลก

Abstract

World Heritage concepts are everything that human created with exceptional and universal application. World Heritage sites belong to all the people of the world irrespective of the territory on which they are located. There are three kinds of world heritage: cultural heritage, natural heritage and mixed heritage. At present, world heritage contexts are the discourses and misconception with the power relations and interest groups involving in managing and controlling things remaining in the world. It represents the symbols of unity and sustainability. The aim of the article is to present the situations and understanding of the world heritage misconception by applying power theory, utilitarianism and structural functional theory to describe spectacles and support world heritage concepts in educational dimension to sustain development.

Keywords: World Heritage, World Heritage in Thailand, Misconception, World Heritage concept teaching

วันที่รับบทความ : 12 ตุลาคม 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 16 ธันวาคม 2561

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 16 มกราคม 2562

1. บทนำ

“มรดก” เป็นคำหนึ่งที่แทนความหมายที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่มีค่าเป็นของวิเศษที่แสดงถึงความเจริญและความยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ จึงถูกเรียกว่า “มรดกของโลก

(World Heritage)” ซึ่งมีความหมายที่ซ่อนอยู่คือความสัมพันธ์เชิง “อำนาจ” ที่ให้ความสำคัญของมนุษย์ในการสร้าง “พลัง” ความพยายามในการควบคุมและจัดการสิ่งที่หลงเหลือในโลก โดยถูกสร้างภาพแทนความ

จริงให้มีความเป็นเอกภาพ คือ “ความยั่งยืน (sustainability)” ซึ่งในบริบทของโลกในความเป็นจริงนั้นอาจเป็นเพียง “อุดมคติ” “มรดกโลก” จึงเป็น “วาทกรรม” ของผู้ที่แสวงหาอำนาจในการใช้มรดกโลกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยซึ่งวิธีการต่างๆ ดังนั้น “มรดกโลก” ที่กำหนดโดย UNESCO จึงไม่สามารถให้พลโลกเกิดมโนทัศน์ร่วมกันได้อีกต่อไป” ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกจึงได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างปฏิเสธไม่ได้ โดยเฉพาะสถานการณ์ในประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2. ความหมายและความสำคัญของ “มรดกโลก”

มีจุดเริ่มต้นจากเมื่อปีค.ศ. 1960 ประเทศอียิปต์สร้างเขื่อนอัสวานใหม่ซึ่งจะทำให้หน้าท่วมพื้นที่บริเวณไนล์วัลเลย์อันเป็นที่ตั้งโบราณสถานสำคัญของอียิปต์โบราณที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมคือวิหารอาบูซิมเบลกับวิหารเทพีไอซิสแห่งฟิเล รัฐบาลอียิปต์ได้ร้องขอให้องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือเรียกกันว่ายูเนสโก (the United Nations Educational Scientific and Culture Organization หรือ UNESCO) ให้ช่วยเหลือในการช่วยอนุรักษ์สมบัติล้ำค่าเอาไว้ UNESCO จึงเริ่มโครงการอนุรักษ์มรดกของมนุษยชาติ ในการรณรงค์ให้นานาชาติหันมาสนใจการอนุรักษ์ศิลปะสมบัติที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวโลกมรดกทางวัฒนธรรมของชาวโลก UNESCO ระดมเงินทุนมาใช้ในการเคลื่อนย้ายโบราณสถานสำคัญของอียิปต์ทั้ง 2 แห่งไปอยู่ที่ใหม่จนสำเร็จ ต่อมา UNESCO ได้เข้าไปช่วยเหลือเมืองเวนิส เมืองแห่งศิลปะวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของอิตาลีซึ่งกำลังมีปัญหาเมืองจม และเข้าไปช่วยบูรณะบุโรพุทโธพุทธสถานสำคัญของชาวพุทธในอินโดนีเซียที่ปรักหักพังและเสื่อมโทรมเพราะกาลเวลาให้กลับมามีสภาพดีดังเดิม จากนั้น UNESCO ก็ถือเป็นภารกิจสำคัญในการรณรงค์ให้นานาชาติมองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถานของอารยธรรมเก่าแก่และมีคุณค่าอย่างยิ่งทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของมนุษยชาติทั้งหลายจึงเป็นที่มาของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (The Convention Concerning The Protection of the World

Cultural and Natural Heritage ซึ่งได้รับการยอมรับและลงนามจากที่ประชุมใหญ่ของ UNESCO เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1972 อนุสัญญาฯ คือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต [1]

มโนทัศน์ของมรดกโลกเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและ “รังสรรค์” จนเกิดความเจริญรุ่งเรืองของมนุษยชาติและเป็นรากฐานในการศึกษาวิวัฒนาการของมนุษย์และความเป็นไปของโลก คือมรดกที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อรัฐชาติ และความร่วมมือระหว่างประเทศในโลก

คำว่า “มรดก” [2] ตามที่ UNESCO ได้กล่าวไว้คือ “เป็นมรดกจากอดีตที่แสดงให้เห็นว่าอะไรที่เราใช้ชีวิตทุกวันนี้และอะไรที่เราจะส่งต่อถึงรุ่นต่อไปในอนาคตมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทั้งคู่ไม่เลื่อนหายไปจากชีวิตและแรงบันดาลใจของเราได้”

หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า “มรดก” ในภาษาฝรั่งเศส patrimoine มาจากคำภาษา ลาติน 2 คำ คือ pater (บิดา) และ monere (แจ้งหรือบอกกล่าว) Patrimoine แปลตามตัวอักษรจึงหมายความว่าสิ่งที่ทำให้รำลึกถึงบิดา ซึ่งคำในภาษาฝรั่งเศสจึงเน้นและให้ความสำคัญกับอดีตแต่ในภาษาอังกฤษมีความหมายเทียบเท่ากับคำว่า heritage ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ได้รับเก็บรักษาไว้แล้วส่งต่อไปให้ผู้อื่นอีกทอดหนึ่งจึงเน้นความหมายของคำว่ามรดกในแง่ของอนาคตและความรับผิดชอบของชนแต่ละรุ่น [3] มรดกโลกจึงเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าสูงส่งอันประมาณค่ามิได้และจะหาสถานที่อื่นใดมาทดแทนก็ไม่ได้ คุณค่าอันสูงส่งยิ่งยวดนี้ไม่ได้เป็นสมบัติของชนชาติใดชนชาติหนึ่ง แต่เป็นมรดกที่เป็นสมบัติของมนุษยชาติทั้งปวง

3. ประเภทของ “มรดกโลก”

ปัจจุบันมรดกโลกได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ทั้งหมด 890 แห่ง ซึ่งอยู่ใน 147 ประเทศทั่วโลก และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งประเทศที่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งมรดกโลกแบ่งได้ออกเป็น 3 ประเภท [4] คือ มรดกโลกทาง

วัฒนธรรม (Cultural site) มรดกโลกทางธรรมชาติ (Natural site) และภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape or Mixed site)

3.1 มรดกโลกทางวัฒนธรรม

หมายถึง สถานที่ซึ่งเป็นโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นงานด้านสถาปัตยกรรมประติมากรรมจิตรกรรมหรือโบราณคดีทางธรรมชาติ เช่น ถ้ำ หรือกลุ่มสถานที่ก่อสร้างที่แยกหรือเชื่อมต่อกันอย่างนี้ความเป็นเอกลักษณ์หรือแหล่งสถานที่สำคัญที่อาจเป็นผลงานจากฝีมือมนุษย์หรือเป็นผลงานร่วมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่งสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าล้ำเลิศในทางประวัติศาสตร์ศิลปะมานุษยวิทยา หรือวิทยาศาสตร์ โดยแยกย่อยออกมาดังนี้

3.1.1 อนุสรณ์สถาน

ผลงานด้านสถาปัตยกรรมประติมากรรมและจิตรกรรมส่วนประกอบด้วยโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติยาที่พักอาศัยมีการประกอบของสิ่งต่างๆ ดังกล่าวซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์โดดเด่นในระดับสากล

3.1.2 กลุ่มอาคาร

เป็นกลุ่มอาคารที่แยกกันหรือเชื่อมต่อกันโดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมหรือความผสมเป็นเนื้อเดียวกันหรือตำแหน่งในภูมิทัศน์มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์โดดเด่นในระดับสากล

3.1.3 แหล่งทางวัฒนธรรม

คือผลงานของมนุษย์หรือผลงานร่วมกันของธรรมชาติกับมนุษย์และพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา ศิลปะและมานุษยวิทยาโดดเด่นในระดับสากล [5] ปัจจุบันมีมรดกโลกทางวัฒนธรรมจำนวน 689 แห่ง ส่วนในประเทศไทยนั้นมีมรดกโลกทางวัฒนธรรมจำนวน 3 แห่งคือ 1) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร พ.ศ. 2534 2) นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2534 และ 3) แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง พ.ศ. 2535

3.2 มรดกโลกทางธรรมชาติ

หมายถึงสภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพอันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านความงามด้านวิทยาศาสตร์หรือสถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่าเป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืชและสัตว์ซึ่งถูกคุกคามเริ่มมีคุณค่าทาง

วิทยาศาสตร์สมควรแก่การอนุรักษ์หรือแหล่งธรรมชาติอันทรงคุณค่าล้ำเลิศในทางวิทยาศาสตร์การอนุรักษ์หรือความงามตามธรรมชาติ [6] ในขณะนี้มรดกโลกทางธรรมชาติจำนวน 176 แห่ง ในประเทศไทยมีจำนวน 2 แห่งคือ 1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (พ.ศ. 2534) 2) ผืนป่าดงพญาเย็นและเขาใหญ่ (พ.ศ. 2548)

3.3 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

นอกจากนี้ UNESCO ยังได้นิยามประเภทของมรดกโลกอีกชนิดซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศไทยมากนัก คือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง “พื้นที่บางกลุ่มที่มีการประดิษฐ์หรือมีการกลืนภูมิทัศน์เพื่อยังคงความเป็นอัตลักษณ์และสุนทรียภาพที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไปและเกิดการผสมผสานระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ” ในอีกความหมายคือ พื้นที่ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมเกิดจากการหล่อหลอมองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ซึ่งรวมถึงกิจกรรมของมนุษย์ที่มีความสำคัญเท่ากับตัวอาคารรวมทั้งองค์ประกอบทางที่ว่างและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ โดยเป็นการออกแบบภูมิทัศน์ที่สร้างขึ้นด้วยความตั้งใจของมนุษย์ หรือเป็นผลมาจากสังคม เศรษฐกิจ และความเลื่อมใสในศาสนา รวมถึงซากสัตว์โบราณ และอาจเกิดจากภูมิทัศน์หรือองค์ประกอบทางธรรมชาติที่เป็นผลจากการเจริญเติบโต และมีบูรณาภาพทางประวัติศาสตร์ [7] ซึ่งหมายถึง ความสมบูรณ์ทางวัตถุและสภาพที่ไม่มีข้อบกพร่องของวัตถุหรือที่ตั้ง ซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตหรือเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่มรดกโลกประเภทนี้เพียง 25 แห่งเท่านั้นในโลกนี้ ซึ่งสถานที่สำคัญ ได้แก่ เมืองคัปปาโดเจีย (Cappadocia) ประเทศตุรกี เมทีโอรา (Meteora) ในประเทศกรีซ เป็นต้น

4. เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นมรดกโลก

หลักเกณฑ์การพิจารณามรดกโลกโดยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกอันเป็นเครื่องมือสำคัญของการอนุรักษ์มรดกโลกบริหารจัดการโดยคณะกรรมการมรดกโลกซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการจาก 21 ประเทศที่ได้รับการเลือกตั้งจากรัฐสภา ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ รวม 184 ประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ คณะกรรมการมรดกโลกมีการประชุมกันปีละครั้งมีหน้าที่

พิจารณาตัดสินการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก รวมทั้งพิจารณาการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ โดยต้องมีคุณสมบัติเข้าหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งใน 10 ข้อดังนี้

1. อัจฉริยภาพการสร้างสรรค์ของมวลมนุษย์ (Human Creative Genius) เป็นตัวแทน ที่แสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรมหรือตัวแทนของความงดงามและเป็นผลงานชิ้นเอกที่จัดขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดยิ่งของมนุษย์
2. การแลกเปลี่ยนในเชิงคุณค่า (Interchange of Values) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณค่าของมนุษย์และการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรมอนุสรณ์สถานประติมากรรมและภูมิทัศน์ตลอดจนการพัฒนาศิลปะหรือ การพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ซึ่งการพัฒนาเหล่านั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งบนพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดของโลก
3. วัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเชิงประจักษ์ (Testimony to Cultural Tradition) เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่หาได้ยากยิ่งและเป็นประจักษ์พยานของกำหนดธรรมเนียมประเพณีหรืออารยธรรมที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันหรือสาบสูญไปแล้ว
4. ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของมวลมนุษยชาติ (Significance in Human History) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของลักษณะโดยทั่วไปของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของพัฒนาการในด้านสถาปัตยกรรมวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์หรือภูมิสถาปัตย์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาอันสำคัญในอดีตของมนุษยชาติ
5. การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์บนพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี (Traditional Human Sentiment) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์บนธรรมเนียมประเพณี การใช้ประโยชน์ของแผ่นดิน การใช้ประโยชน์ของทะเลหรือปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
6. เหตุการณ์สำคัญสากลที่เป็นมรดกตกทอด (Heritage Associated with Events of Universal) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมประเพณีที่ยังปรากฏอยู่มีความคิดหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเหตุการณ์ผลงานศิลปะหรืองานวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นสากล (คณะกรรมการ

มรดกโลกจะพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ประกอบร่วมกับคุณสมบัติข้อนี้)

7. สุนทรียภาพทางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Phenomena or Beauty) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของปรากฏการณ์ของธรรมชาติหรือเป็นสถานที่ซึ่งมีความงามของธรรมชาติเป็นพิเศษโดยมีความงามด้านสุนทรียศาสตร์เป็นสำคัญ

8. ดินแดนที่มีวิวัฒนาการทางธรณีภาค (Major States of Earth's History) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการที่สำคัญทางธรณีวิทยาในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคต่างๆในอดีต เช่น ยุคของสัตว์เลื้อยคลานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของความหลากหลายทางธรรมชาติบนพื้นโลกยุคน้ำแข็งซึ่งมนุษย์ดึกดำบรรพ์และสภาพแวดล้อมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

9. ระบบนิเวศและกระบวนการทางชีววิทยาที่สำคัญ (Significant Ecology and Biological Process) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดในการเป็นประจักษ์พยานของกระบวนการที่สำคัญทางนิเวศวิทยาและวิวัฒนาการทางชีวภาพในด้านพันธุกรรมและการเกิดของสภาพภูมิประเทศต่างๆไม่ว่าจะเป็นทะเล แผ่นดินแหล่งน้ำผิวดินกับวิวัฒนาการทางชีววิทยาระบบนิเวศของสัตว์น้ำพันธุ์พืชและสัตว์และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่

10. ถิ่นที่อยู่ทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีววิทยา (Significant Natural Habitat for Biodiversity) เป็นถิ่นที่อยู่ของสัตว์และพืชหายากที่ได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครองด้านการแพร่กระจายพันธุ์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และการอนุรักษ์สายพันธุ์รวมทั้งสัตว์และพืชที่ตกอยู่ในสภาวะอันตรายแต่ยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ [8]

5. บทบาทของ UNESCO กับการจัดการมรดกโลก

หน้าที่หลักของ UNESCO คือ ปกป้องและเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติทั่วโลก โดยทำการพิจารณาถึงความโดดเด่นที่มีคุณค่าต่อมนุษยชาติตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ. 1972 [9] โดยมีภารกิจที่สำคัญได้แก่

1.ส่งเสริมให้ประเทศในโลกร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

2.ส่งเสริมให้กลุ่มประเทศสมาชิกเสนอรายชื่อแหล่งและสถานที่สำคัญในโลกในการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3.ส่งเสริมกลุ่มประเทศสมาชิกในการจัดตั้งแผนการจัดการและจัดระบบการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก

4.ช่วยเหลือกลุ่มประเทศสมาชิกด้านการบูรณะแหล่งมรดกโลกโดยการส่งผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้และฝึกอบรม

5.จัดสรรระบบความช่วยเหลือฉุกเฉินเมื่อแหล่งมรดกโลกถูกคุกคามอยู่ในสภาวะอันตราย

6.สนับสนุนกลุ่มประเทศสมาชิกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์การเฝ้าระวังสิ่งก่อสร้าง

7.ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

8.ส่งเสริมด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์แหล่งมรดกโลก

หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในความรับผิดชอบกับแหล่งมรดกโลกในประเทศไทย ประกอบไปด้วย

1.กรมศิลปากร โดยปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) และมีอำนาจในการจัดการกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กองทุนโบราณคดี เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปะ จารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลจะยึดตามระเบียบและข้อบังคับ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่ง

ปฏิกูล คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในแหล่งมรดกโลกหนึ่งแห่งนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบแยกส่วนจัดประเภทการทำงานได้อย่างชัดเจน หากดูรายละเอียดในตัวพระราชบัญญัติจึงเกิดข้อสังเกตได้ว่า บทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วม กับแหล่งมรดกโลกน้อยมากที่สุด อีกทั้งอำนาจการตัดสินใจจะจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์กรนั้น ๆ และที่สำคัญคือ “บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการศึกษาได้เพียงใช้แหล่งมรดกโลกในการศึกษาและวิจัยเท่านั้น แต่กระบวนการมีส่วนร่วมชุมชนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการพัฒนาและดูแลแหล่งมรดกโลกแทบจะหาไม่” พอกระทรวงวัฒนธรรมมีคำสั่งที่ 157/2547 ลงวันที่ 23 เมษายน 2547 แต่งตั้งให้ผู้บริหารระดับสูงสุดในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินการด้านแผนภารกิจด้านการป้องกัน คุ้มครอง ควบคุม ดูแล รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ เฉพาะที่เกี่ยวข้องและสำคัญในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกรมศิลปากรกำหนดโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา 10 ทวิ7 และ มาตรา 21 ทวิ8 องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น อาทิ การสาธารณสุขโรคและ การก่อสร้างอื่น ๆ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจตามพระราชบัญญัติเพื่อป้องกัน คุ้มครอง ควบคุม ดูแล รักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรมที่ 157/2547 และมี อำนาจตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ในมาตรา 10 ทวิ และมาตรา 21 ทวิ [10] กลับกลายเป็นการบังคับใช้กฎหมายทับซ้อนกันระหว่างกรมศิลปากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนับเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างองค์กรของรัฐทั้งคู่

แหล่งมรดกโลกจึงเป็นพื้นที่ที่ซับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองฝ่ายต่างบริหารจัดการอย่าง “เกรงใจ” “ไม่เข้าใจ” และ “ไม่รู้จะอย่างไร” “ถ้าทำแล้วมันจะผิดไหม” สุดท้ายแหล่งมรดกโลกจึงถูกจัดการแบบครึ่งๆ กลางๆ ไม่เกิดการพัฒนาและยังนำพา “ความหายนะ” จึงเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ในการตกเป็นเหยื่อใน “พื้นที่แห่งวาทกรรม” และต้องทนสภาพแบบนี้มาจนถึงปัจจุบัน เช่น กรณีศึกษาระบบการจัดการกับขยะในนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

6. กระบวนการสร้าง “มรดกโลก” เพื่อความยั่งยืน

ผลที่ประเทศสมาชิกจะได้รับหลังจากแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาตินั้นได้รับการขึ้นทะเบียนบัญชีมรดกโลกแล้ว [11] ดังนี้

1. เกิดจิตสำนึกในการร่วมกันยกย่องและปกป้องแหล่งมรดกที่สำคัญของโลก
2. ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์และนำเสนอแหล่งมรดกโลกนั้นต่อ นานาชาติรวมทั้งมีการตั้งคณะทำงานควบคุมและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม
3. เกิดการศึกษาและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณ ที่เหมาะสมเพื่อและคุ้มครองแหล่งมรดกโลก
4. ได้รับความช่วยเหลือในการฝึกอบรมบุคลากรในการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
5. มีสิทธิติดตั้งเครื่องหมายมรดกโลก (The Emblem) ณ แหล่งที่ตั้ง

ด้วยผลประโยชน์ข้างต้นของประเทศสมาชิกที่ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกซึ่งได้สอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO และการแผ่อิทธิพลสู่การเคลื่อนไหวของแหล่งมรดกโลกน้อยใหม่

6.1 แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ของ UNESCO กับการแผ่อิทธิพลสู่การเคลื่อนไหวของการเกิดแหล่งมรดกโลกน้อยใหม่

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดองค์การระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ (United Nation) มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการสร้างสันติภาพของโลก โดยได้ก่อตั้งองค์กรย่อยขึ้นมากมายเพื่อกระจายอำนาจและหน้าที่ของประเทศสมาชิกได้มีบทบาทอย่างเท่าเทียมกัน หนึ่งใน

นั้นคือ UNESCO ได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ในปี ค.ศ. 1972 เจตนารมณ์โดยหลักแล้วต้องการสร้างร่วมมือกับกลุ่มอนุรักษ์ รักษา และคงสภาพแหล่งมรดกโลกของแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิก แต่เจตนารมณ์แฝงคืออุดมการณ์การครอบครองความเป็นมหาอำนาจของประเทศมหาอำนาจยังมีอยู่ เพียงแต่เปลี่ยนยุทธศาสตร์การครอบครองดินแดนโดยการทำสงคราม เป็นการ “ครอบงำ” [12] ความคิดแทน โดยใช้อิทธิพลระหว่างประเทศเป็นสื่อกลาง และเสนอการจัดการ “แหล่งมรดกโลก” ในมโนทัศน์ของความสำคัญต่อมนุษยชาติ และเสนอผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับ โดยเฉพาะด้าน “งบประมาณ” นับเป็นแรงจูงใจสำหรับประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา จึงมองว่า UNESCO มีแนวคิดประโยชน์นิยมที่เห็นความสำคัญของโลกและตนเอง ดังที่จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuar Mill) ได้กล่าวถึงแนวคิดประโยชน์นิยม คือ การกระทำที่ถือว่าถูกต้องที่เป็นสัดส่วนโดยตรงกับแนวโน้มที่มันจะส่งเสริมประโยชน์สุข และไม่ถูกต้อง เมื่อมันมี แนวโน้มที่ขัดขวางประโยชน์สุข [13] เมื่อคนส่วนใหญ่ยอมรับปรากฏการณ์สิ่งหนึ่งว่าเป็นสุข (หลักมหสุข) (The greatest happiness principle) ความดีก็จะตามมาอย่างไร้ข้อกังขา ดังนั้นเมื่อกลุ่มประเทศส่วนใหญ่เห็นว่าดี จึงยกย่อง UNESCO และ มุ่งที่จะพัฒนาเพื่อก้าวเข้าสู่วงการ “มรดกโลก” ร่วมกับประเทศอื่นๆ ในประเทศไทยที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประโยชน์นิยม เช่น “การรวมเมืองล้านนาเดิม” “กลุ่มเส้นทางวัฒนธรรมปราสาทหินพนมรุ้ง เมืองต่ำ” “วัดมหาธาตุ นครศรีธรรมราช” เป็นต้น

6.2 มรดกโลกกับความสัมพันธ์เชิง “อำนาจ”

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้กล่าวถึง อำนาจ (Power) คือการยอมรับ เป็นความสามารถที่ใช้ความต้องการตนเองเหนือความต้องการของคนอื่น และสิทธิทางอำนาจ (Authority) เป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่มีนัยของกฎหมายแอบแฝงอยู่ หรือเรียกว่าสิทธิอำนาจที่อยู่บนหลักเหตุผลกฎหมาย (Rational-Legal Authority) เป็นอำนาจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ที่ถูกต้องตามหลักเหตุผลหรือกฎข้อบังคับที่กำหนดเอาไว้ [14] “มรดกโลก” คือความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีองค์การสหประชาชาติและมีหน่วยงานภายใน UNESCO คอยกำกับ ติดตามความเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงและความแปรผันของแหล่งมรดกภายในโลกโดยได้ใช้อำนาจทางกฎหมายเป็น

เครื่องมือในการครอบงำวิธีคิดและมโนทัศน์ของกลุ่มประเทศสมาชิกให้มีพันธกิจและข้อตกลงว่าด้วยมรดกโลกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติในรูปแบบนโยบายสาธารณะ “ความคุ้มครอง” ของ UNESCO มีนัยถึงกลุ่มประเทศสมาชิกจะรู้สึกปลอดภัยและมีอำนาจในการต่อรองบองค์กรระดับนานาชาติ หากประเทศใดที่ปฏิบัติตามข้อตกลงไว้ ผลประโยชน์ที่ได้รับคือ “ความคุ้มครอง” แต่ต้องแลกกับสถานะที่ไร้รัฐ (Stateless) ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อคนนอกเข้ามามีการจัดการวัฒนธรรมของชาติแล้ว คนภายในจะรู้สึกว่ามีสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งของตนเองต้องดูแลหากไม่ใช่องค์กรที่เกี่ยวข้อง

6.3 เทคนิคการสอนมโนทัศน์ “มรดกโลก” ที่มุ่งสู่ความยั่งยืน

“วาทกรรมลัทธิหลังอาณานิคม(Postcolonial Discourse)” [15] เป็นแนวคิดของนักคิดกลุ่มหลังโครงสร้างนิยมซึ่งกล่าวถึงการวิพากษ์ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1980 ซึ่งฟูโก้ (Michel Foucault) ได้กล่าวว่าเป็นวิธีการที่เป็นพื้นฐานของการต่อสู้และดิ้นรนเพื่อที่จะหาความจริง โดยคำนึงถึงความรู้ที่มาจากคนในท้องถิ่นในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และมรดกโลกในท้องถิ่นที่นอกเหนือจากประวัติศาสตร์กระแสหลัก ในบทความนี้ได้นำมาเชื่อมโยงในมิติทางการศึกษาซึ่งมีดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงความรู้ที่ปราศจากการครอบงำของอาณานิคม เน้นความจริงแท้ และผลผลิตทางความรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
2. มีลักษณะที่ต่อสู้ต่อวาทกรรมของลัทธิชาตินิยมที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดสีผิว ชาติพันธุ์วรรณา ศาสนา และอัตลักษณ์อื่นที่เป็นปัจจัยในการสร้างความเป็นพลเมือง
3. การตั้งคำถามต่อบทบาทขององค์กรและหน่วยงานราชการ ถึงการสร้างพื้นที่ทางความรู้วิชาประวัติศาสตร์กระแสรองที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่มีลักษณะย้อนแย้งหรือหรือแตกต่างจากวิชาประวัติศาสตร์กระแสหลัก
4. ทฤษฎีหลังอาณานิคมได้เปิดกว้างให้ผู้คนสามารถศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในพื้นที่ทางความรู้ของสังคมชายขอบที่ปราศจากการครอบงำของรัฐอาณานิคมในมิติทางการศึกษา

การที่จะทำให้ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดการกระบวนการคิดเชิงมโนทัศน์ “มรดกโลก” จึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองและเกิดประสบการณ์เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) และการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อว่าเดิมทีผู้เรียนมีศักยภาพเป็นทุนเดิมอยู่แล้วซึ่งเทคนิคและวิธีสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย (Cognition) เป็นการจัดการกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ทางด้านเนื้อหามากที่สุดโดยใช้ประสบการณ์เรียนรู้เป็นหลัก เช่น วิธีสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ที่เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการจัดการสอนที่เน้นการพัฒนาทางด้านทักษะ กระบวนการและระบบการคิด เช่น วิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) และด้านเจตพิสัย (Affective Domain) เป็นการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนคู่กับคุณธรรมและทักษะทางสังคม เช่น กระบวนการสร้างความตระหนัก วิธีสอนแบบเผชิญสถานการณ์ (Situation Confront process) เป็นต้น

เมื่อผู้เรียนมีกระบวนการคิดมโนทัศน์ที่แม่นยำแล้วก็สามารถเข้าสู่ระบบทางปฏิบัติการของสังคมได้ปรับตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมของพาร์สันส์ (Parsons) โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการ (AGIL) [16] ออกมาดังนี้

1. ระบบที่เป็นร่างกายและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical) ซึ่งพื้นฐานสำคัญของผู้เรียนในระบบนี้ต้องรู้จักปรับตัวที่จะเรียนรู้มโนทัศน์ของ “มรดกโลก” คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognition) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านเจตพิสัย (Affective Domain) ในโรงเรียน มีพยายามที่จะเชื่อมโยงความรู้สู่การนำไปใช้จริง
2. ระบบบุคลิกภาพ (Goal Attainment) ผู้เรียนเริ่มมีความเชื่อมั่นในความรู้และถือเป็นอุดมการณ์ เรื่อง “มรดกโลก” คือสิ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ต้องร่วมกันรักษาและอนุรักษ์ และมีการตรวจสอบมโนทัศน์จากคนรอบข้างเพื่อยืนยันความรู้ที่มีอยู่แล้วให้คงทน มากขึ้น

3. ระบบสังคม (Integration) เมื่อผู้เรียนมีโอกาสได้เห็น “มรดกโลก” ในสถานที่จริงแล้วจะเกิดจินตนาการและพยายามเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์เข้าด้วยกันและเพิ่มเติมความหมายของมโนทัศน์ เช่น “มรดกโลก” คือเทคโนโลยีของบรรพบุรุษที่ตกทอดจนถึงปัจจุบัน และมีคุณค่าต่อการศึกษาศาสตร์อื่นๆ เป็นต้น

4. ระบบวัฒนธรรม (Latency) ผู้เรียนได้ตกผลึกทางความคิด โดยมีวิธีการคิดแบบเชื่อมโยง มีพยายามในการแปรสภาพความรู้จากนามธรรมเป็นรูปธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นมนุษย์ รู้สึกห่วงหาพันวัฒนธรรมตนเอง “มรดกโลก” ในความหมายระดับวัฒนธรรมต้องได้รับการถ่ายทอดต่อไป โดยวิธีการรักษา ต่อยอด และพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น คงทน และยั่งยืน

7. บทสรุป

“มรดกโลก” ที่ปรากฏในโลกส่วนใหญ่จำแนกอยู่สองประเภทคือมรดกโลกทางวัฒนธรรมและมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาโดยหลักคือ สิ่งที่เกิดจากอดีต หรือ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ในขณะเดียวกันมรดกโลกประเภทที่สาม คือ ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม หรือแบบผสมจัดเป็นคลื่นลูกใหม่ที่กำลังจะเข้ามาแทนที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในระยะเวลาอันใกล้ ในขณะเดียวกัน “มรดกโลก” ก็เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยใช้อำนาจระดับโลกในการครอบงำและเข้าถึงอภินิหารของแต่ละรัฐชาติของโลกได้ง่ายมากขึ้น ยังมีจำนวนสมาชิกมากเท่าใด การสร้างอำนาจในการต่อรองจึงมากเช่นเดียวกัน และส่งอิทธิพลต่อกลุ่มทางสังคมเชิงพื้นที่ บางส่วนที่มีความต้องการเป็น “มรดกโลกน้องใหม่” แต่ในขณะเดียวกัน “กระบวนการรับน้องใหม่” ก็ไม่ได้สวยงามอย่างที่คิดไว้ แต่เพราะแรงจูงใจจากผลประโยชน์นานับประการ จึงทำให้นวนคิดประโยชน์นิยมมีพลังขึ้นมาในการอธิบายถึงความสุขของพลเมืองในพื้นที่ที่จะได้รับหลังจาก “น้องใหม่” ได้เป็น “มรดกโลก” นอกจากนั้นบริบทของมรดกโลก ณ ขณะนี้ ทำให้บทบาทของหน่วยงานในประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะที่ทับซ้อนและเป็นพื้นที่ทับซ้อนในที่สุด จนเป็นปัญหาเรื้อรังที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทุกวันนี้ ดังนั้น การจัดศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ใน

การพัฒนากระบวนการสร้างมโนทัศน์ของมรดกโลกควบคู่กันไปให้เป็นไปตามระบบปฏิบัติการทางสังคมเพื่อการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมโนทัศน์ “มรดกโลก” จึงต้องร่วมรักษา และพัฒนาให้ยั่งยืนสืบต่อไป ที่ไม่ไข่มโนทัศน์คลาดเคลื่อนตามที่เข้าใจกันทุกวันนี้

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ศุภลักษณ์ สนธิชัย, “100 World Heritage 100 มรดกโลก”, อทิตตา พรินต์, 2554, หน้า 244
- [2] Heritage is our legacy from the past, what we live with today, and what we pass on to future generations. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration. In details, “About World Heritage” (2017, September 23) Available <http://whc.unesco.org/en/about/>.
- [3] อุดม เขยกิจวงศ์, มรดกไทย - มรดก โลก, สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา, 2549, หน้า 13-14.
- [4] Category of site consist of “Cultural site” “Natural site” and “Mixed site” (2017, September 23) Available from <https://whc.unesco.org/en/list/>
- [5] ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม, มรดกไทย มรดกโลก, ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด, 2550, หน้า 13.
- [6] ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม, มรดกไทย มรดกโลก, ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด, 2550, หน้า 107.
- [7] สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ, มรดกไทย-มรดกโลก, กราฟิค พอร์เมท (ไทยแลนด์) จำกัด, 2543, หน้า 64.
- [8] ศุภลักษณ์ สนธิชัย, “100 World Heritage 100 มรดกโลก”, อทิตตา พรินต์, 2554, หน้า 244-245
- [9] Protection and preservation of cultural and natural heritage around the world considered to be of outstanding value to humanity, “About World Heritage” (2017, September 28) Available from <http://whc.unesco.org/en/about/>.

- [10] สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ, “ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : ศึกษากรณี เกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” รายงาน การวิจัย, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2556, หน้า 99 - 100.
- [11] นิคม มุสิกคามะ, แนวปฏิบัติในการสงวนรักษา โบราณสถานตามพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535), รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2548, หน้า 25.
- [12] พินิจ พินธุสาส์น, ว่าด้วย...องค์การยูเนสโกและผลประโยชน์ในมรดกโลก, เคล็ดไทย จำกัด, 2553, หน้า 123.
- [13] Crisp Roger, (ed.), Mill J.S. Utilitarianism, Oxford University Press, 1998, Page 55.
- [14] สุภางค์ จันทวานิช, “ทฤษฎีสังคมวิทยา”, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, 2551, หน้า 58
- [15] B.B. Moreeng, “Reconceptualising the teaching of heritage in schools,” South African Journal of Higher Education is the property of Unisa Press ,Vol 28, No. 2, pp. 767 - 786, 2014
- [16] พัชรินทร์ สิริสุนทร, แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556, หน้า 195.

